

Projekt nowej ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych

Z perspektywy przedsiębiorców pogrzebowych

Grzegorz. Lang

FEDERACJA
PRZEDSIĘBIORCÓW
POLSKICH

Omega Funeral Forum 2023

Poznań
18.4.2023

PROJEKT NOWEJ USTAWY

- Ustawa z 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, ale powieliła rozwiązania z 1933 r.
- „zmiany społeczne, obyczajowe i techniczne, a także zmieniły się uregulowania prawa międzynarodowego”
- „Istotnym celem jest też wprowadzenie uregulowanie funkcjonowania przedsiębiorstw w branży pogrzebowej, prowadzących działalność wrażliwą ze względów sanitarnych, ale i ogólnoludzkich”
- Raport Federacji Przedsiębiorców Polskich (FPP) / Centrum Analiz Legislacyjnych i Polityki Ekonomicznej (CALPE) „Branża pogrzebowa w Polsce. Diagnoza i wyzwania” z 2019 r.”
- PROJEKT W WERSJI Z 16 MARCA 2023 R
- prezentacja zawiera niezbędne uproszczenia (!)

WYBRANE NOWE REGULACJE PROJEKTU USTAWY

1. KORONER
2. STWIERDZANIE I DOKUMENTOWANIE ZGONU
3. PODMIOTY UPRAWNIONE LUB ZOBOWIĄZANE DO ZORGANIZOWANIA POCHÓWKU
4. PRAWO DO GROBU
5. POSTĘPOWANIE ZE ZWŁOKAMI, SZCZĄTKAMI I PROCHAMI LUDZKIMI
6. SPOPIELENIENIE (KREMACJA)
7. ZASADY WYKONYWANIA DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORCÓW POGRZEBOWYCH
8. KREMATORIA
9. MIĘDZYNARODOWY PRZEWÓZ ZWŁOK, SZCZĄTKÓW I PROCHÓW LUDZKICH

KORONER

Koroner:

- lekarz wykonujący czynności na podstawie **umowy lekarza, podmiotu leczniczego lub uczelni medycznej z wojewodą**
- specjalizacja w dziedzinie medycyny sądowej, patomorfologii, anestezjologii i intensywnej terapii lub medycyny ratunkowej **albo 3-letni staż pracy w zawodzie lekarza oraz szkolenie z zakresu medycyny sądowej**

Funkcjonariusz publiczny

Komunikat wojewody o zamiarze zawarcia umów o wykonywanie czynności koronera (bez PZP)

Wojewódzki wykaz kornerów

STWIERDZANIE I DOKUMENTOWANIE ZGONU

Zgon stwierdza: lekarz udzielający świadczeń zdrowotnych, kierownik zespołu ratownictwa, lekarz systemu ratownictwa, **pielęgniarka systemu, ratownik medyczny, koroner.**

Koroner podejmuje czynności **4 godziny** od przyjęcia wezwania na wezwanie m.in. lekarza, Policji, kierownika domu pomocy społecznej itd.

- wystawia kartę zgonu lub kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w formie elektronicznej (ew. papierowe zaświadczenie)
- dane z karty zgonu i karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu przekazywana jest elektronicznie do USC i ministra ds. informatyzacji

Kierownik urzędu stanu cywilnego, na wniosek osoby uprawnionej lub podmiotu zobowiązanego do zorganizowania pochówku, wydaje **nieodpłatnie odpis karty zgonu lub (jeżeli jest znana płeć dziecka) odpis karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczony do pochówku**

Kartę zgonu i kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu z Systemu P1 **może pobrać przedsiębiorca i właściciel cmentarza**

PODMIOTY UPRAWNIONE LUB ZOBOWIĄZANE DO ZORGANIZOWANIA POCHÓWKU

Art. 35. Prawo do organizacji pochówku zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, obejmujące w szczególności organizację pogrzebu, zapewnienie lub wybór miejsca pochówku oraz decyzję co do kremacji, mają **kolejno**:

- 1) podmiot zobowiązany z tytułu zawartej z osobą zmarłą umowy dożywocia;
- 2) podmiot wskazany za życia przez osobę zmarłą do organizacji pochówku na podstawie pisemnego oświadczenia tej osoby w formie przewidzianej dla sporządzenia testamentu;
- 3) najbliższa rodzina osoby zmarłej **w kolejności**:
 - a) małżonek, z wyłączeniem jeżeli zmarły wystąpił o orzeczenie rozwodu lub separacji,
 - b) zstępni,
 - c) wstępni,
 - d) krewni w linii bocznej do czwartego stopnia, pokrewieństwa,
 - e) powinowaci w linii prostej do pierwszego stopnia pokrewieństwa.

REZERWACJA GROBU

Rezerwacji miejsca pochówku dokonuje osoba fizyczna (**fundator grobu**) poprzez zawarcie umowy rezerwacji miejsca pochówku oraz wniesienie opłaty (**wygasa po 20 latach** od wniesienia opłaty, chyba że regulamin cmentarza przewiduje dłuższy okres).

Rezerwacja miejsca pochówku uprawnia fundatora grobu do:

- 1) decydowania o tym, kto może być pochowany w danym grobie;
- 2) przeniesienia, na podstawie umowy, tego prawa na inną osobę;
- 3) budowy nagrobków, grobowców oraz innych kompozycji architektonicznych, zgodnie z regulaminem cmentarza.

Od dnia pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w danym grobie rezerwacja miejsca pochówku **ulega przekształceniu z mocy prawa w prawo do grobu**.

PRAWO DO GROBU (1)

Prawo do grobu stanowi zespół uprawnień, który przysługuje na równi:

- 1) osobie, która a) wniosła opłatę za pierwsze udostępnienie grobu do pochowania, w tym fundatorowi grobu, a także każde kolejne udostępnienia danego grobu do pochowania, b) wniosła sprzeciw wobec likwidacji grobu,
- 2) osobom w następującej kolejności:
 - osobie fizycznej wskazanej przez osobę zmarłą za życia jako osoba, której ma przysługiwać prawo do grobu - na podstawie pisemnego oświadczenia tej osoby, w formach przewidzianych dla sporządzenia testamentu,
 - małżonkowi i zstępny osobie pochowanej w grobie, wstępnym osobie pochowanej, krewnym w linii bocznej do IV stopnia pokrewieństwa, powinowatym w linii prostej do I stopnia pokrewieństwa osoby pochowanej.

Prawo do grobu przysługuje wobec każdej osoby zmarłej pochowanej w danym grobie.

Prawo do grobu jest wykonywane wspólnie i nie podlega dziedziczeniu.

PRAWO DO GROBU (2)

Prawo do grobu obejmuje:

- 1) decydowanie o tym, kto może być dochowany do grobu, zgodnie z regulaminem cmentarza, po wniesieniu opłaty;
- 2) możliwość budowy nagrobków, grobowców oraz innych kompozycji architektonicznych, zgodnie z regulaminem cmentarza;
- 3) możliwość wnioskowania o przeprowadzenie ekshumacji;
- 4) dokonywanie zmian w nagrobku, grobowcu lub innej kompozycji architektonicznej oraz decyzji o sposobie jego dekoracji, zgodnie z regulaminem cmentarza;
- 5) decydowanie o sposobie sprawowania kultu pamięci po osobie zmarłej;
- 6) decyzje o sposobie opieki nad grobem.

Prawo do grobu **wygasza po 20 latach od dnia pochowania ostatnich zwłok, szczątków lub prochów ludzkich** w danym grobie.

Prawo do grobu może być odnawiane przez wniesienie opłaty określonej w regulaminie cmentarza. Wniesienie opłaty **przed wygaśnięciem prawa do grobu** powoduje odnowienie prawa do grobu na kolejne 20 lat od dnia upływu terminu.

POSTĘPOWANIE ZE ZWŁOKAMI, SZCZĄTKAMI I PROCHAMI LUDZKIMI (1)

Zwłoki i szczątki osób zmarłych:

- nie mogą być spopielone ani pochowane przed upływem 24 godzin od stwierdzenia zgonu (co do zasady).
- przenosi się lub przewozi w trumnie, na specjalnie przeznaczonych do tego **noszach z pokrowcem lub w służącej do tego kapsule**
- w 72 godziny od stwierdzenia zgonu usuwa się z miejsca zgonu / składa się w domu pogrzebowym lub kostnicy,
- po 72 godzinach od chwili zgonu umieszcza się w chłodni lub urządzeniu chłodniczym

Przenoszenie lub przewożenie w otwartych trumnach, noszach i kapsułach jest zabronione.

Przed pochowaniem zwłoki mogą zostać poddane balsamowaniu lub konserwowaniu.

Odpady z balsamowania i konserwacji to odpady medyczne

Spopielenie wyłącznie w krematorium. Zakazane jest zbiorowe spopielenie zwłok lub szczątków z zastrzeżeniem przepisów szczególnych.

POSTĘPOWANIE ZE ZWŁOKAMI, SZCZĄTKAMI I PROCHAMI LUDZKIMI (2)

Przyjęcie zwłok, szczątków lub prochów na cmentarz następuje na podstawie:

- 1) odpisu karty zgonu w części przeznaczonej do pochówku;
- 2) jeżeli jest znana płeć dziecka martwo urodzonego - odpisu albo wyciągu z karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, w części przeznaczonej do pochówku,
- 3) unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu albo kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, pod warunkiem weryfikacji przez właściciela cmentarza danych osoby zmarłej albo martwo urodzonego dziecka na podstawie dokumentów pobranych systemu informatycznego;
- 4) jeżeli nie jest znana płeć dziecka martwo urodzonego - wyciągu z karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczonej do pochówku,

a jeżeli doszło do kremacji, także na podstawie protokołu spopielenia;

- 5) dokumentu przewozowego lub innych dokumentów wydanych przez właściwe organy państwa, z którego są sprowadzane zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie.

POSTĘPOWANIE ZE ZWŁOKAMI, SZCZĄTKAMI I PROCHAMI LUDZKIMI (3)

Art. 78. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wymagania sanitarne i techniczne, jakim powinny odpowiadać miejsca przechowywania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w tym warunki i sposób przechowywania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich,
 - 2) sposób postępowania ze zwłokami i szczątkami, w tym warunki sanitarne przeprowadzania balsamowania i konserwowania,
 - 3) warunki i sposób pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w tym wykaz przedmiotów i substancji, których nie umieszcza się w trumnie lub urnie,
 - 4) wymagania sanitarne i techniczne, jakim powinien odpowiadać przewóz zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w tym warunki i sposób ich transportu
- mając na względzie konieczność zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego, bezpieczeństwa zdrowotnego osób mających styczność ze zwłokami lub szczątkami w aspekcie zagrożeń i uciążliwości zdrowotnych.

SPOPIELENIENIE (KREMACJA)

Przyjęcie wyłącznie na podstawie dokumentów, m.in.

- odpisu karty zgonu w części przeznaczonej do pochówku;
- unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu albo kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, pod warunkiem weryfikacji danych na podstawie dokumentów pobranych z systemu teleinformatycznego;
- dokumentu przewozowego lub innych dokumentów wydanych przez właściwe organy państwa, z którego są sprowadzane zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie.

Ewidencja kremacji w systemie teleinformatycznym ministra ds. informatyzacji (kara pieniężna 5000 – 50 000 zł.)

Obowiązki administratora danych RODO)

Ogniotrwały znak z numerem ewidencyjnym

Protokół spopielenia (elektroniczny)

Trumna: musi być palna w całości; podczas palenia nie mogą powstawać substancje szkodliwe.

DZIAŁALNOŚĆ PRZEDSIĘBIORCÓW POGRZEBOWYCH (1)

Działalność regulowana w rozumieniu ustawy – Prawo przedsiębiorców

Odmowa wpisu: prawomocny zakaz; wykreślenie w wyniku zakazu w okresie 3 lat; w przypadkach określonych w odrębnych przepisach

Podlegają wpisowi do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej. (dotyczy także samorządowych zakładów budżetowych)

Procedury zapewniające ochronę osób zatrudnionych przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi oraz zapewniające bezpieczeństwo sanitarno-epidemiologiczne tych osób.

Wykonywanie działalności bez wpisu - administracyjna kara pieniężna do 100 000 zł.

Art. 52. 1. Przedsiębiorcy wykonujący w dniu wejścia w życie ustawy[...] są zobowiązani w terminie do 31 lipca 2024 r. do złożenia wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w branży pogrzebowej.

3. W przypadku niezłożenia wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w branży pogrzebowej w terminie określonym w ust. 1 przedsiębiorca po upływie tego terminu **nie może wykonywać działalności**, o której mowa w ust. 1.

DZIAŁALNOŚĆ PRZEDSIĘBIORCÓW POGRZEBOWYCH (2)

w zakresie domów pogrzebowych - właściciel, dzierżawca lub najemca budynków lub ich części, w których znajduje się co najmniej:

- 1) chłodnia lub urządzenie chłodnicze (temperatura nie wyższa niż 4 ° C);
- 2) pomieszczenie, w którym odbywa się mycie, ubieranie, balsamowanie lub konserwowanie zwłok ludzkich;
- 3) dom pogrzebowy.

w zakresie transportu zwłok - właściciel bądź leasingobiorca środków transportu do przewozu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich spełniającym wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 78 pkt 4.

w zakresie prowadzenia krematoriów - właściciel, dzierżawca lub najemca krematorium spełniającym wymagania wynikające z przepisów ustawy oraz wydanych na podstawie art. 70 oraz art. 78.

w zakresie prowadzenia ekshumacji - przedsiębiorca, który opracował i wdrożył procedury zapewniające ochronę osób zatrudnionych przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi oraz zapewniające bezpieczeństwo sanitarno-epidemiologiczne tych osób, w tym zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 154.

DZIAŁALNOŚĆ PRZEDSIĘBIORCÓW POGRZEBOWYCH (B)

Rejestr prowadzi GIS

Wpisy i postępowania administracyjne prowadzi wojewódzki inspektor sanitarny

Kontrole: powiatowego inspektora sanitarnego i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska – w zakresie instalacji krematoriów

Zakaz prowadzenia działalności wydaje wojewódzki inspektor sanitarny w przypadku rażącego naruszenia warunków wykonywania działalności w branży pogrzebowej. W przypadku gdy rażące naruszenie warunków wykonywania działalności. Rażącym naruszeniem warunków wykonywania działalności w branży pogrzebowej jest rażące naruszenie prawa:

- 1) złożenie nieprawdziwego oświadczenia o znajomość i spełnienie wymagań);
- 2) niespełnienie wymagań dla danego rodzaju działalności
- 3) naruszenie obowiązku prowadzenie ewidencji zwłok i szczątków przekazanych do spopielenia w systemie teleinformatycznym ministra informatyzacji.

Decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu. Organ prowadzący rejestr z urzędu wykreśla przedsiębiorcę z rejestru

KREMATORIA (1)

krematorium – budynek albo część budynku przeznaczone **wyłącznie** do spopielenia zwłok lub szczątków, wyposażone co najmniej w **kostnicę, instalacje i urządzenia służące do prowadzenia procesu spopielenia oraz rozwiązania służące do umieszczenia prochów ludzkich w urnach.**

Wymagania (uwzględniane przy wydawaniu pozwolenia na emisję):

- 1) **dotrzymywania granicznych wielkości emisji (zob. art. 72 projektu ustawy),**
- 2) **stosowania i prawidłowej eksploatacji urządzeń ochronnych;**
- 3) **zainstalowania stanowisk do pomiaru wielkości emisji**
- 4) **wykonania pomiarów wielkości emisji.**

W przypadku ryzyka przekroczenia granicznych wielkości emisji – sprzeciw wobec eksploatacji

W trakcie eksploatacji – wojewódzki inspektor ochrony środowiska określa termin na usunięcie naruszeń, a w razie nieusunięcia – wstrzymuje eksploatację

KREMATORIA (2)

Art. 35 Przepisy wprowadzające... 2. ...w terminie 3 lat dostosowuje krematorium do wymagań sanitarnych i technicznych

3. w terminie 5 lat dostosowuje instalację do wymagań określonych w art. 71 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy (graniczne wielkości emisji i stosowanie urządzeń ochronnych), o której mowa w art. 1 (po tym terminie nie wolno eksploatować niedostosowanych)

4. Prowadzący instalację służącą do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków instaluje stanowiska do pomiaru wielkości emisji :

- 1) przed dniem oddania instalacji do użytkowania**
- 2) w terminie 3 miesięcy od dnia oddania instalacji do użytkowania;**
- 3) w terminie 1 roku od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy - dla instalacji oddanej do użytkowania przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, dla której do tego dnia nie zostały zainstalowane stanowiska do pomiaru wielkości emisji.**

w terminie 5 lat i 3 miesięcy przeprowadza pomiary wielkości emisji w zakresie substancji wprowadzanych z instalacji do powietrza. Przepisy art. 73 ust. 2-5 ustawy, o której mowa w art. 1, stosuje się odpowiednio.

MIĘDZYNARODOWY PRZEWÓZ ZWŁOK, SZCZĄTKÓW I PROCHÓW LUDZKICH

Pozwolenie na sprowadzenie wydaje starosta po uzyskaniu opinii powiatowego inspektora. Pozwolenie jest wydawane nie później niż w terminie 3 / 5 dni roboczych

Powiatowy inspektor sanitarny w przypadku wątpliwości w szczególności w odniesieniu do autentyczności dokumentów lub przyczyny zgonu, zwraca się z **zapytaniem do właściwego konsula o weryfikację.**

Otwarcia trumny ze zwłokami lub szczątkami sprowadzanymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej można dokonać **wyłącznie do celów określonych w ustawie**, np. spopielenia lub pochowania w trumnie zapewniającej mineralizację zwłok

Wywóz zwłok, szczątków lub prochów ludzkich poza granice Polski, w przypadku gdy zgon nastąpił w Polsce, może nastąpić po uzyskaniu pozwolenia właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego potwierdzającego spełnienie przez trumnę i środek transportu wymagań sanitarnych i technicznych

Przewóz zwłok lub szczątków odbywa się w warunkach zapewniających sanitarne i techniczne bezpieczeństwo przewozu.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Grzegorz Lang

Grzegorz.lang@federacjaprzedsiebiorcow.pl